

je izrekel za razdelitev Gališke in za občno volilno pravico, za upeljavo prisilnih kmetijskih zadrug in za razdelitev veleposestev ter priporočal prireditve občne agrarne stavke in bojkot veleposestnikov.

Nemški »Volkstag« v Tešinu. — se je vršil minolo nedeljo. Na shod so prišli znani nemški kričači, ki so z vso odločnostjo udrihali po jezikovnih naredbah. Shoda se je udeležilo nekaj hujskačev iz rajha, ki so prišli na pomoč zatiranim sobratom. Po shodu so bile velike demonstracije. Orožniki so morali demonstrante z bajoneti razgnati.

Grško-turški mir — Po večmesečnih pogajanjih mej zastopniki velesil in Turčijo, se je končno doseglo porazumljenje glede pogojev grško-turškega miru. Preliminarni miru so bili podpisani v soboto. Po tej dogodbi mora Grška plačati Turčiji precej visoko odškodnino za vojne troške, a dokler se ne plača določen del odškodnine, ostane turška vojska v Tesaliji. Za Grško so ti pogoji trdi, zakaj grške finančne razmere so preklaverne, a Grška jih je morala vzprejeti, že zategadelj, ker jo je Angleška pustila na cedilu. Grški kralj namerava sedaj povabiti vse stranke na skupno delo za konsolidacijo države in hoče vsled tega rastaviti novo ministerstvo, v katerem bi bile zastopane vse stranke.

Ekskomuniciran minister. — Španski finančni minister Reverter je dal konfiskovati nekaj cerkvenih posestev, ker so bila nepravilnim potom dobljena. Radi tega ga je škof na otoku Majorca izobčil iz katoliške cerkve in to je imelo posledico, da je moral minister odstopiti.

Angleži v Indiji — Angležem se še vedno ni posrečilo, udušiti ustanek v Indiji. V jedni bitki so bili celo Angleži poraženi in so morali bežati. Angleški general Jeffrey postopa sicer z vso krutostjo, toda uspeha nima, ker se ustanek vedno bolj razširja.

Obrtnija.

Razvoj modernega in znanstvenega socijalizma.

(Spisal Kržetov).

Moderni socijalizem, ki se je razvil po francoski revoluciji, ni pojav posameznih fantastov, kakršni so se pokazali v srednjem veku, temveč ima svoj temelj globoko v sedanjem družabnem redu.

Iz srednjeveške male obrti se je izcimila največ v sedanjem veku velika industrija, zraven pa je francoska revolucija prevrnila prejšnji družabni red. Postavila je vse na glavo, kakor pravi Hegel. Razum se je proglasil za vladarja in raztrgale so se vezi, v katerih so tičali stoletja nižji stanovi. Fevdalizmu je odklenkalo, ustal je pa tretji stan — meščanstvo. Vlada razuma je proglasila enakost vseh ljudij. „Svoboda, bratstvo, enakost“ so oznanjevale zlati vek. Ali ta enakost je imela vrednost le pred zakonom. Že v tej dobi se je pokazal prepad, ki se je vedno bolj širil mej meščanstvom in četrtim stanom, ob vedno se množeči industriji, ob odkritji doslej neznanih naravnih sil in ob hitrem napredku tehnike.

Buržoazija je že s svojim porodom nosila v sebi svojega sovražnika. Prejšnji cehovski mojstri so postali kapitalisti, okrog sebe pa so zbirali delavce, ki so bili potisnjeni na stran pri konkurenčnem boju.

Na mesto prejšnjih grehov fevdalcev se je odkrila javnosti nagota buržoazije. Obetani večni mir se je spremenil v krvave vojske, število zločinov je rastlo od dne do dne, revolucionarna deviza „bratstva“ se je kazalo v konkurenci. „Podkupovanje je zamenjalo prejšnjo silo, pravo prve noči so podedovali od fevdalcev tovarnarji, prostitucija je presegala vse meje.“

Že razvoj kapitalizma je kazal te lastnosti. Ali masa delavstva še ni bila zmožna nastopiti samostojno proti kapitalistom. Čutila se je tlačeno, trpečo, pričakovala pa pomoči od zunaj, od kake višje moči ali od slučajja.

Istih mislij so bili tudi prvi socijalistiški pisatelji. Oni se še niso mogli otresti utopistiških idej komunistov iz prejšnjih stoletij. Iskali so le sistema, po katerem bi se ustanovil nov družabni red, najti so hoteli rešitve v slučajnih mislih svojega razuma.

Ti pisatelji so bili: St. Simon, Fourier in Owen.

Grof St. Simon* (1760—1825) je skušal prvi utemeljiti podlago modernega socijalizma. Svoje misli je oprl na nauk slovečega nacionalnega ekenoma Ad. Smitha, da je človeško delo izvor in temelj vsega bogastva. Zato naj se ne loči človeštvo po privilegijih rojstva, temveč po osebni zmožnosti za delo. Delo naj bo podlaga vsem družabnim uredbam. Največe število državljanov pripada delavskemu stanu; zato morajo tudi delavci (v najširjem pomenu) zavzemati prvo mesto v človeški družbi. Revolucija preteklega stoletja bo še le končana, ko se zagotovi popolna enakost vseh ljudij. V to je pozvana država; ona naj se zveže z delavci, ki v resnici delajo in imajo fiziško ter intelektualno premoč, da zaženo liberalno buržoacijo sedanosti v ničevost njenega izvora in ustanove kraljevstvo enakosti in miru mej ljudmi. — Etiški temelj svojim naukom je dal St. Simon v krščanski zapovedi: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe.

St. Simon je bil teoretik, praktično sta hotela izvesti njegove nauke učenca Jernej Enfantin in Saint-Amand Bazard. Enfantin je dosledno po učiteljevih naukih zahteval, da se odpravijo dohodki zemljiških posestnikov in kapitalistov, ki niso nastali iz dela. Bazard pa je hotel preobraziti vse dedno pravo, da se odstrani nejednakost in krivičnost v lasti. Država naj podeduje vse imetje in je razdeli po zaslugah.

Charles Fourier** (1772—1887) je prvi navetoval, kako naj se praktično organizuje človeštvo v novi dobi. Pravi, da je božja volja privlačnost, ki spaja ves svet in se kaže v stvareh kot nagon. Tudi človek ne sme zatirati teh nagonov, ki se javljajo kot izraz božje volje, temveč jih mora zadovoljiti. Iz tega pa nastane sreča, sredstvo za to zadovoljitev pa je organizacija dela

* Najvažnejši njegovi spisi: L'organisateur, Du système industriel, Le nouveau Christianisme itd.

** Znan po spisih: Théorie des quatre mouvements, Le nouveau monde industriel et sociétaire, Traité de l'association domestique.

na ta-le način: Država naj eksproprijuje vse zemljiške posestnike in kapitaliste; zato naj jim pa da akcije. Izmej dohodkov naj pripade $\frac{5}{12}$ delavcem, $\frac{4}{12}$ kapitalistom in $\frac{3}{12}$ talentom. Na vsako štirijaško miljo naj se sezida velikansko poslopje, phalanstère, v katerem bi stanovali vsi prebivalci tega kraja in imeli vse skupno. Vsa produkcija naj bi bila skupna; tako bi se prihranilo mnogo dela, istotako bi se moglo tudi pri konsumpciji mnogo privarčevati. Vsi ljudje bi morali delati, toda delo naj bi bilo vsakemu v veselje. Če bi se kdo naveličal jednega posla, polotil bi se drugega. Tako bi bilo dovolj, če bi delal vsak človek šest ur na dan. Ves svet bi se razdelil v 500.000 falanstor, središče pa bi bil Carigrad.

St. Simon- Fourier in vrstniki so še živeli pod uplivom, ali vsaj posledicami revolucije, ki so se kazale tudi v Angliji, kjer se je vršil sicer mirno, ali vendar ne manj prevrat. Tu je skušal s humaniteto paralizovati bedo, ki je nastala z novimi gospodarskimi razmerami, jeden največjih človekoljubov sedanjega stoletja, Robert Owen (1771—1858).

(Konec sledi.)

Kmetijstvo.

Moštna tehtnica v vinarstvu.

Razumnemu vinščaku mora biti moštna tehtnica velike vrednosti, da, neobhodno potrebna, če hoče z grozdem in moštom tako delati, da bo vino v vsakem oziru popolno ne samo za domačo rabo, ampak tudi za svetovno kupčijo. Ker prihaja zdaj čas za rabo te važne priprave v vinarstvu, menimo, da vstrežemo domačim vinorejcem, ako o tej stvari izpregovorimo.

Grozdni sok ni nič družega, nego vodena raztoplina grozdnega sladkorja, solij, posebno vinskega kamna, organskih kislin, rastlinske beljakovine, klejnih snovij in barvil in pa še raznih drugih organskih in rastlinskih snovij, nahajajočih se sploh v našem sadji. Najvažniša sestavina grozdnega soka pa je sladkor, ker podeluje, spremenivši se po vrenji v alkohol, vinu moč in vztrajnost; kisline in organske soli pa uplivajo na vkus; vino postaja po njih kisljato in trpko, če jih je mnogo, harmonično in milo pa, če jih je malo v njem.

Gledé množine sestavin je grozdni sok precej različen; po vsebini sladkorja se razlikuje od 10 do 30 in več odstotkov, po vsebini kislin pa od 5 do 20 na tisoč. Razne okoliščine, kakor: trtna vrsta, način obdelovanja, zemljišče in njega lega, podnebje in letni čas, stopinja zrelosti, učinek zajedavih glivic in žuželk in boleznij sploh na trtah in na grozdji, uplivajo bodisi združene, bodisi vsake za se mogočno na omenjene različnosti, zlasti pa na vsebino sladkorja. Praviloma daje grozdje tem boljše vino, čim več sladkorja je v njem; torej mora biti vinorejcu mnogo na tem, ga poizve, koliko sladkorja obsega njegovo grozdje, še predno je potrže, ker trgategv lahko

ustavi toliko časa. dokler se v grozdu ne nabere toliko sladkorja, kolikor se ga sploh zapazuje v navadno dobrih letinah v dotični pokrajini. Če se po tem ravna, napravi lahko dobro vino, katero bo sposobno za veliko kupčijo, ker bo imelo v sebi mnogo alkohola, bo prijetnega vkusa, in nikakor ne trpko, kakoršna so iz kislega grozda narejena vina.

Koliko je sladkorja v grozdu, tega ne moremo določiti s pokušnjo ali po okusu, marveč treba za to bolj zanesljivih sredstev. Praktičnemu vinorejcu vstreza v ta namen najbolj moštna tehtnica ali moštomer. Ta priprava sloni na gostosti tekočine; če jo potopimo vanjo, se ustavi pri neki točki plavajoča v tekočini. Taki moštomeri so zloženi na različne načine, nekateri imajo celó obliko areometrov. Moštomer je steklen, ima na jednom konci drobno cev in v tej je znotraj zaznamovana lestvica (skala), v sredini se cev razširja v votel cilindar, da priprava lahko plava, na drugem konci pod cilindrom pa je okrogla čebula, napolnjena z živim srebrom ali pa z svinčenimi šibrami v namen, da vzdržujejo pripravo v enakotežji in navpično v tekočini. Čim gosteja je tekočina, tem manj globoko se vtaplja priprava in narobe; po tej lastnosti se uravna ali določi lestvica v cevi, in ker je grozdni sok tem gostejši, čim več sladkorja je v njem, zato je moštomer tehtnica, katera kaže, koliko sladkorja je v moštu.

Lestvica nadomešča tehte in je narejena po raznih načelih, to je po tistih sistemih, ki so obveljali v raznih deželah; tako rabijo na Francoskem Guyot-ov Gleucometer, na Nemškem Oechsle-vo moštno tehtnico, ki ni nič druga, nego merilo gostosti, in v Avstriji Klosterneuburško ali Babovo moštno tehtnico. Ker zasluži ta priprava mimo vsake druge, da se splošno rabi tudi pri nas, naj jo tu popišemo in razložimo, kako se rabi.

Klosterneuburške moštne tehtnice lestvica kaže od 8 do 35 stopinj, ki odgovarjajo sladkornim odstotkom in vsaka stopinja je razdeljena v štiri dele, kažoče $\frac{1}{4}$ ‰. Pri narejanju te lestvice so jemali v poštev, da v grozdnem soku vplivajo razven sladkorja še druge nesladkorne snovi na gostost. Da stvar bolj razjasnimo, naj povemo, da bode ta moštna tehtnica, da če potopimo v raztoplino 20 ‰ čistega grozdnega sladkorja, kazala samo 17 ‰, ker je 3 odstotke odbiti kot pritikajoče drugim nesladkornim snovem. Določili so 3 odstotke manj, ker to približno odgovarja množini nesladkornih snovij, ki so raztopljene v soku popolnoma zrelega grozda. V prezrelem ali presladkem grozdu kaže moštna tehtnica nekoliko nižje, kakor bi morala kazati po dejanski vsebini sladkorja in nasprotno kaže više, kakor je prav, v ne prav zrelem grozdu. Toda med 17 in 22 ‰ kaže moštna tehtnica zadosti natančno za to, kar potrebuje praktičen vinorejec, tako da se brez skrbi lahko prezirajo malenkostne različnosti.

Lestvica moštne tehtnice se je določila ali merila 14° R ali 17 $\frac{1}{2}$ ‰ C topline in samo pri tej toplini kaže priprava natančno, Zato se izdelujejo take moštne tehtnice,

Nagla sodba na Hrvatskem. — Za vsako civilizovano državo je sramota, ako se kje udomači tak političen sistem, kakor na Hrvatskem. Kar počenje hrvatski ban grof Khuen-Hedervary, preseza že vse meje. Tako kakor on ne vladajo niti turške paše. Mera krivic in nasilstev je naposled prekipela. Primerili so se veliki nemiri, o katerih smo že govorili. Ban jih je zadušil s tem, da je razglasil „štrandrecht“, kar se zgodi samo tam, kje je nastala revolucija. Pa ta poštenjak Khuen-Hedervary je šel še dalje. Drznil se je trditi, da je revolucije kriva narodna stranka, katera se bori na korist naroda in pobija sistem banov, in drznil se je trditi da so prouzročitelji revolucije v zvezi z gotovimi krogi v Cislitvanski. Za to nesramnost, katera meri brez dvoma na cislitvanske Hrvate, mora ban dobiti primeren odgovor.

Pogodba z Ogersko. — Dne 31. decembra poteče pogodba z Ogersko. Na to, da bi se pogodba mogla pravočasno obnoviti, ne misli nihče. To je absolutno nemogoče. Radi tega se je avstrijska vlada dogovorila z ogersko, da se sedanja pogodba za nekaj časa podaljša. Ker je ta pogodba za Ogersko jako ugodna in za nas jako škodljiva, zahtevali so Madjari, naj se provizorno podaljšanje raztegne kar za več let, za dve leti, ali kar za tri leta. Avstrijska vlada bi bila morda privolila v to, toda bala se je, da v parlamentu ne dobi večine, in se vsled tega odločila, da naj se pogodba podaljša samo za jedno leto, kateri zahtevi se je morala udati tudi madjarska vlada.

Nemčija. — V nemškem državnem zboru bode kmalu bliskalo in grmelo. Vlada namerava od drž. zbora zahtevati mnogo milijonov za izboljšanje nemške vojne mornarice. Državni zbor je dotične dosti skromnejše zahteve že dvakrat odklonil, sedaj pa namerava vlada še veliko več zahtevati, kakor kdaj poprej. Sedanji drž. zbor gotovo ne dovoli teh zahtev. To ve prav dobro tudi vlada. Prav iz tega se tudi sklepa, da vlada na vsprejetje njenih predlogov niti ne misli, ampak da jih sproži, da bi imela povod, razpustiti drž. zbor in dobiti za nemške patrijote omamljivo volilno parolo.

Rumunska. — Kralj rumunski je bil bred kratkim v Budimpešti. Rumunski ministerski predsednik Sturdza ni prišel ž njim, a vendar so kraljeve napitnice, v katerih je povdarjal ozko zvezi mej Rumunsko in Avstro-Ogerske, obudile po vsi Rumunski silno nevoljo, katera se obrača tudi proti ministerskemu predsedniku. Rumuni so nejevoljni in obsojajo kraljevo postopanje, češ, da je sankcioniral grozni položaj na Ogerskem živečih Rumunov. Po vsi Rumunski se je začelo živaljno gibanje, čigar posledica bo najbrž odstop sedanje vlade.

Grška. — Rallisovo ministerstvo, katero je prišlo do oblasti v času, ko je bila Grška v vojni s Turki najbolj poražena, se ni obneslo in je moralo odstopiti. Priporočalo je vsprejetje mirovne pogodbe, upajoč, da si s tem zagotovi obstanek, toda Delyannis že komaj čaka, da pride zopet na krmilo, in delal je Rallisov toliko sitnostij, da je ta moral odstopiti. Toda Delyannis ni sam postal ministerski predsednik, novo vlado je sestavil Zaimis, najpostenejši mej grškimi politiki. Zdaj mu Delyannis nagaja kar more, vse, da postane sam ministerski predsednik in nasprotuje sklepu miru z vsemi silami. Ta boj za moč mej grškimi politiki je naravnost ostuden.

Španska. — Konservatizem je na Španskem zopet jedenkrat bankerotoval. Država je v najobupnejšem položaju in kraljica si ne ve pomagati drugače, kakor da je sestavo novega ministesstva poverila vodji liberalne stranke, maršalu Sagasti. Pričakuje se, da uredi Sagasta kubansko in filipinsko vprašanje na ta način, da dovoli tem otokom precejšnjo avtonomijo. Doma pač ne bode dosti opravil. Španske razmere so preklaverne in se sploh ne dajo asanirati, ker je ljudstvo premalo omikano in preveč siromašno.

Obrtnija.

Razvoj modernega in znanstvenega socializma.

(Spisal Kržetov.)

(Konec.)

Owena je njegova človekoljubnost privedla do socializma. Bil je tovarnar. Dočim je pa večina njegovih tovarišev iskala le dobička iz zamotavših se gospodarskih razmer, lahko ga loveč v motni vodi, skušal je Owen na vse načine olajševati stanje delavcev. Od l. 1800—1829 je bil ravnatelj in sodrug velike papirnice v New-Lanarcku na Škotskem. Od raznih vetrov zmetano delavsko ljudstvo N. Lanarcku je privedel do take stopinje omike, da so postale pijanost, policija, sodišča povsem neznana. Ustanovil je prve otroške vrtove, zmanjšal delavski dan, mej letnimi štirimesečnimi tovarniškimi krizami je dajal delavcem prejšnjo plačo itd. In vendar je tovarna podvojila svoje dohodke. Tu je začel premišljevat Owen: 2500 mojih ljudij je nakopičilo toliko bogastva, kakor pred polstoletjem jedva 600.000 ljudij. Kaj je vzrok temu ogromnemu napredku? Kdo je nakopičil toliko bogastva? Vse je delo delavskih rok in strojev, ki so rezultat delavskega truda. Delavcem naj torej tudi pripada bogastvo. Nove sile proizvodjanja, ki koristijo sedaj le pojedincem, naj bodo v blaginjo vsem v obliki skupne lastnine.

Tako je Owen prišel do komunizma in ga skušal takoj tudi praktično uvesti na raznih krajih. Tri naprave so mu ovirale pot: osebna lastnina, vera in sočutna oblika zakona. Začel je boj s temi faktorji, a s tem izgubil simpatije, katere si je v toliki meri pridobil prejšnje čase. Videl je, kako mu izpodletavajo komunistički načrti, ali še po presehitvi v Ameriko je delal z vsemi silami za svoje ideje, čeprav je potrošil pri tem vse svoje veliko premoženje. — Vsi uspehi angleških delavcev začetkom tega stoletja so zvezami z njegovim imenom.

To so torej socialisti, še na pol v oblasti utopistov. Vsak je skušal naj svoj način, po razumu in slučaju rešiti svetovni problem in človeštva. Daleč presega vse oče nauk, katere oznanjajo sedanji socialisti po vsem svetu, nauk, katere slede iz materijalističkega naziranja zgodovine Nemeč Marx.

Pred Marxom pa si oglejmo še dva moža, ki se navadno imenujeta, kadar se govori v razvoju nemškega socializma, Rodbertusa in Lassalla.

Karla Rodbertusa Jagetzova (1805—1875) štejejo nekateri nad Marxa, ker je povzel od njega nekatere ideje. Rodbertus meni, da naj skrbi uže sedaj država za to, da preide v socialistiško obliko. Omeji naj torej število delavskih ur, za odmerjenje plače naj se osnujejo posebni odbori, obstoječi iz delojemalcev in delodajalcev itd. — Rodbertus ni bil torej nikakor revolucionaren socialist; za uresničenje bodoče socialistiške države je naračunal pet stoletij. Uprav zato ni mogel najti

zaupanja v hitro misleči masi delavstva. To je elektrizoval uže v svojo vnanjost, še bolj pa z zgovornostjo in organizatoriškimi zmožnostmi strastni socijalistiški agitator Lassalle.

Ferdinand Lassalle (1825—1864) je nastopil kot socijalist še-le l. 1863, ali vendar je smel pisati Laveleye, da je storil sam na Nemškem tolike, kakor na Francozkem vsa revolucija 1848. leta. Ni imel sicer globokih mislij kakor njegov vrstnik Marx, ali delavce je znal tako pridobiti za se, da je vse slepo drlo za njim. Skušal je organizovati nemško delavstvo na narodni podlagi in s pomočjo države mirnim putem. Država naj podeli delavcem 400 milijonov tolarjev, s katerimi bi se ustanovile produkcijske zadruga. Dobička od teh zadrug naj bi ne uživala država, temveč naj bi se razdelil mej delavce v obliki dividend, drugo plačo pa bi dobivali na dan ali na teden. Ker pa ni misliti, da bi sedaj država storila ta korak, naj skušajo dobiti delavci oblast v državi in to na podlagi obče in direktne volilne pravice.

Mej privrženci Lassallovimi (Der allgem. deutsche Arbeiterverein) in Marxovimi mejnarodnimi socijalisti je prišlo do konflikta, ki se je poravnal še-le na kongresu v Gothi (1875), ko se je sprejel skupni program.

V sedanjih dobi mislimo večinoma na Marksiste, če govorimo o socijalistih. Karol Marx*, (1818—1883) je glavni ustanovitelj modernega in znanstvenega socijalizma.

„Za obe veliki odkritji, materijalističsko naziranje zgodovine in odkritje tajnosti kapitalistiške produkcije s posredovanjem precene (Mehrwert), imamo se zahvaliti Marxu. Ž njim je postal socijalizem znanost.“ S temi besedami je označil Engels svojega prijatelja.

Po materijalističnem naziranju zgodovine se nahaja vse na svetu v večnem razvoju in teku. Trajen in nespremenljiv je le prehod. V tem svetovnem razvoju se tudi vedno spreminja družabni red. Vzrok družabni spremembi pa je produkcija in menjava produktov. V teh dveh faktorjih je iskati vse prekucije. Gospodarska veda je za to tudi podlaga drugim vedam.

Kakor ima vsak vek svojo vero, moralo, pravo, politiko in filozofijo, tako bo tudi s socijalistiškim vekom. Današnja človeška družba pa že prehaja v socijalistiško in s tem prehodom vred v popolnoma drugače nazore o veri, morali in pravu. Ta prehod — isto nas priveda na drugo Marxovo odkritje — je naraven pri sedanjem kapitalistiškem gospodarstvu.

Po Ricardovem „železnem delavskem zakonu“, katerega se je oklenil tudi Marx, dobe ljudje za navadno delo vedno le toliko, da morejo živeti; ko bi dobili več, množili bi se hitreje. Nastalo bi več delavskih rok; zato bi se moralo delati ceneje. Ako bi dobili manj, zginili

bi drug za drugim, ker bi ne mogli živeti, in nastalo bi pomanjkanje.

Tudi Ricardovo teorijo o ceni je povzel Marx. Blago ima menjalno vrednost delavskih ur, ki so se porabile za njegovo izvršitev, produkcijo. Ti produkti pa ne pripadajo delavcu, temveč podjetniku, tovarnarju, ki jih zamenjava po postavah o cenah za drugo blago ali za denar. Delavcem pa plača podjetnik le toliko, kolikor rabijo za najpotrebnejši živež n. pr. sedemdeset dnij, dočim se je porabil za ves produkt sto dnij. Trideset dnij pripade torej podjetniku zastonj. Kapitalist po takem živi ob tujem, neplačenem delu, on je zajedavec družbe. Precena pristoji delavcu kot stvarniku produkta. Zato naj preide vsa produkcija v roke državi ozir. družbi, ki naj razdeljuje produkte.

Ti nauki in posledice iz njih, prenesene v praktično življenje, so oni motor, ki giblje vse sedanje življenje in ki skuša ob enem prestvariti našo družbo.

Moštna tehtnica v vinarstvu.

(Konec.)

Če bomo tako ravnali, bode mošt kmalu tako čist, kakor treba za zanesljivo opazovanje. Filtrovanje ali pretakanje skozi filterni papir, ki je dober za druge motne tekočine, ni za rabo v našem slučaju, ker mošt zamaši precej filtrove odprtine ne samo v papirju, ampak celo v debelem platnu. Kadar zapazimo, da se je mošt v cilindru ločil v dve skoro enako debeli plasti, v spodnjo, obstoječo iz goste polege, in zgornjo čistejo, potopimo moštno tehtnico v zgornjo plast. Pri tem držimo tehtnico na zgornjem koncu z dvema prstoma in jo spremljamo polagoma, ne da jo pustimo pasti, v tekočino, dokler jame plavati in se ustavi pri neki gotovi točki. Da bo lažej brati točko, kjer se je tehtnica ustavila na površju mošta, napolnimo cilinder z moštom tako, da pojde nekoliko tekočine čez, to je, da bode mošt segal nad goranji cilindrov rob.

Da se ne pomaže miza, na katerej sloni cilinder, postavimo ga na kakoršen si bodi krožnik, na katerem se bo nabiral mošt, kolikor ga je preveč. Cilinder mora stati navpično, da bo tehtnica sredi tekočine in se ne bo dotikala cilindrovih sten, ker sicer bi kazala napačno. Pred in po vsakem opazovanju treba tehtnico z mokro cunjico osnažiti in posušiti. Če moramo narediti zaporedoma več opazovanj, rabimo lahko razne cilindre, da ne zgubimo časa, ko se čisti mošt. Moštno tehtnico pa držimo lahko v posodi vode, ki ima na dnu kako mehko stvar, da se tehtnica ne zadeva naravnost ob trdo dno. Na ta način se olajša snaženje in sušenje priprave. Seveda se mora po vsakem opazovanju oplahnuti in osnažiti tudi cilinder.

* Max je izdal uže l. 1874 s prijateljem Engelsom znani program komunističke stranke, ki obsega do malega uže vse misli poznejših spisov. L. 1859. je izdal: Zur Kritik der pol. Oekonomie, l. 1867 pa glavno delo »Des Kapital«. Drugi in tretji zvezek tega dela je izdal Fr. Engels, morda bolj na škodo socijal. znanosti nego na korist, ter trajno vrednost ima le prvi zvezek.